

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 21ης Δεκεμβρίου 2011*

Στην υπόθεση C-72/11,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Oberlandesgericht Düsseldorf (Γερμανία) με απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 18 Φεβρουαρίου 2011, στο πλαίσιο της ποινικής δίκης κατά

Mohsen Afrasiabi,

Behzad Sahabi,

Heinz Ulrich Kessel,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, J. Malenovský, E. Juhász, Γ. Αρέστη και Τ. von Danwitz, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: Υ. Bot
γραμματέας: Κ. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 5ης Οκτωβρίου 2011,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof, εκπροσωπούμενος από τους R. Griesbaum και S. Morweiser, καθώς και από την S. Heine,
- ο M. Afrasiabi, εκπροσωπούμενος από τον K. Aminyan, Rechtsanwalt,
- ο H.-U. Kessel, εκπροσωπούμενος από τον T. Elsner, Rechtsanwalt,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον E. Ranaivoson,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον P. Gentili, avvocato dello Stato,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους F. Erlbacher, M. Κωνσταντινίδη και T. Scharf,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 16ης Νοεμβρίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφοι 3 και 4, του κανονισμού (ΕΚ) 423/2007 του Συμβουλίου, της 19ης Απριλίου 2007, σχετικά με ορισμένα περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν (ΕΕ L 103, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ποινικής δίκης κατά των M. Afrasiabi, B. Sahabi και H.-U. Kessel (στο εξής, από κοινού: οι κατηγορούμενοι), για τους οποίους υπάρχουν υπόνοιες ότι παρέβησαν τις εν λόγω διατάξεις του κανονισμού 423/2007, λόγω της συμμετοχής τους στην παράδοση και την εγκατάσταση, στο Ιράν, κεραμικής καμίνου υαλοποιήσεως προερχομένης από τη Γερμανία.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

- 3 Για να ασκήσει πίεση στην Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν προκειμένου η τελευταία να παύσει τις πυρηνικές της δραστηριότητες που ενέχουν κίνδυνο διαδόσεως των πυρηνικών όπλων και την ανάπτυξη συστημάτων φορέων πυρηνικών όπλων, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών εξέδωσε, στις 23 Δεκεμβρίου 2006, βάσει του άρθρου 41 του κεφαλαίου VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, το ψήφισμα

1737 (2006), το οποίο θεσπίζει ορισμένα περιοριστικά μέτρα κατά του εν λόγω κράτους.

- 4 Κατά το γράμμα των σημείων 2 και 12 του εν λόγω ψηφίσματος, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών:

«2. *Αποφασίζει*, στο πλαίσιο αυτό, ότι το Ιράν πρέπει να αναστείλει, χωρίς άλλη καθυστέρηση, τις πυρηνικές του δραστηριότητες που ενέχουν κίνδυνο διαδόσεως των πυρηνικών όπλων [...]

[...]

12. *Αποφασίζει* ότι όλα τα κράτη οφείλουν να δεσμεύσουν τα κεφάλαια, τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και τους οικονομικούς πόρους που βρίσκονται στο έδαφός τους κατά την ημερομηνία εκδόσεως της παρούσας αποφάσεως ή οποτεδήποτε σε μεταγενέστερο χρόνο, που είναι ιδιοκτησία ή υπό τον έλεγχο προσώπων ή οντοτήτων που αναφέρονται στο παράρτημα, καθώς και αυτά άλλων προσώπων ή οντοτήτων που το Συμβούλιο ή η επιτροπή [κυρώσεων] χαρακτηρίζουν ως συμμετέχοντες, έχοντας άμεση σχέση ή υποστηρίζοντας τις πυρηνικές δραστηριότητες του Ιράν που είναι ικανές να συντελέσουν στην εξάπλωση και την ανάπτυξη φορέων πυρηνικών όπλων, ή προσώπων ή οντοτήτων που ενεργούν εξ ονόματός τους ή βάσει των οδηγιών τους, ή οντοτήτων οι οποίες αποτελούν ιδιοκτησία τους ή είναι υπό τον έλεγχό τους, και με παράνομα μέσα [...], και *αποφασίζει επιπλέον* ότι όλα τα κράτη οφείλουν να μεριμνούν ώστε να παρεμποδίζονται οι υπήκοοί τους ή οιοδήποτε πρόσωπο ή οντότητα που βρίσκεται στο έδαφός τους να θέτουν στη διάθεση των εν λόγω προσώπων ή οντοτήτων κεφάλαια, χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή οικονομικούς πόρους ή να τα διαθέτουν προς όφελος αυτών.»

Το δίκαιο της Ένωσης

Η κοινή θέση 2007/140/ΚΕΠΠΑ

- 5 Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε την κοινή θέση 2007/140/ΚΕΠΠΑ, της 27ης Φεβρουαρίου 2007, σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν (ΕΕ L 61, σ. 49), προκειμένου να τεθεί σε εφαρμογή το ψήφισμα 1737 (2006).
- 6 Κατά το γράμμα της πρώτης και της ενάτης αιτιολογικής σκέψεως της εν λόγω κοινής θέσεως:

«(1) Στις 23 Δεκεμβρίου 2006, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών εξέδωσε την απόφαση [το ψήφισμα] 1737 (2006), [“UNSCR 1737 (2006)”], με την οποία παροτρύνει το Ιράν να αναστείλει χωρίς άλλη καθυστέρηση ορισμένες πυρηνικές δραστηριότητες οι οποίες είναι ικανές να συντελέσουν στην εξάπλωση, και επιβάλλει ορισμένα περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν.

[...]

(9) Η UNSCR 1737 (2006) επιβάλλει επιπλέον τη δέσμευση κεφαλαίων, άλλων χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και οικονομικών πόρων, που είναι ιδιοκτησία ή είναι υπό τον έλεγχο, άμεσα ή έμμεσα, προσώπων ή οντοτήτων που σύμφωνα με χαρακτηρισμό του Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΕ ή της επιτροπής [κυρώσεων], ασχολούνται ή έχουν άμεση σχέση με ή υποστηρίζουν τις ικανές να συντελέσουν στην εξάπλωση πυρηνικές δραστηριότητες του Ιράν ή την ανάπτυξη φορέων πυρηνικών όπλων, μεταξύ άλλων με παράνομα μέσα, ή προσώπων ή οντοτήτων που ενεργούν εξ ονόματός τους ή υπό την εποπτεία

τους, ή οντοτήτων οι οποίες ανήκουν στην ιδιοκτησία τους ή είναι υπό τον έλεγχό τους. Επιβάλλει επίσης την υποχρέωση να μην τίθενται στη διάθεση των εν λόγω προσώπων ή οντοτήτων κεφάλαια, χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή οικονομικοί πόροι ούτε και να διατίθενται προς όφελος αυτών.»

- 7 Το άρθρο 5, παράγραφος 2, της εν λόγω κοινής θέσεως προβλέπει τα εξής:

«Κανένα κεφάλαιο ή οικονομικός πόρος δεν τίθεται, είτε άμεσα είτε έμμεσα, στη διάθεση των προσώπων και των οντοτήτων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, ούτε και διατίθενται προς όφελος αυτών.»

Ο κανονισμός 423/2007

- 8 Βάσει της κοινής θέσεως 2007/140/ΚΕΠΠΑ, το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό 423/2007, ο οποίος άρχισε να ισχύει στις 20 Απριλίου 2007.
- 9 Κατά το γράμμα της τρίτης αιτιολογικής σκέψεως του εν λόγω κανονισμού:

«Τα [προβλεπόμενα από την κοινή θέση 2007/140/ΚΕΠΠΑ περιοριστικά] μέτρα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και, επομένως, για να διασφαλισθεί, κυρίως, η ομοιόμορφη εφαρμογή τους από τους οικονομικούς φορείς όλων των κρατών μελών, απαιτείται κοινοτική νομοθετική πράξη για την εφαρμογή τους όσον αφορά την Κοινότητα.»

10 Το άρθρο 1, στοιχείο θ', του εν λόγω κανονισμού ορίζει, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

θ) “οικονομικοί πόροι”: τα περιουσιακά στοιχεία κάθε είδους, υλικά ή άυλα, κινητά ή ακίνητα, που δεν είναι κεφάλαια αλλά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την απόκτηση κεφαλαίων, αγαθών ή υπηρεσιών.»

11 Το άρθρο 7 του κανονισμού 423/2007 ορίζει, στις παραγράφους του 3 και 4, τα εξής:

«3. Κανένα κεφάλαιο ή οικονομικός πόρος δεν διατίθεται, άμεσα ή έμμεσα, στα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, οντότητες ή οργανισμούς που περιλαμβάνονται στα παραρτήματα IV και V.

4. Απαγορεύεται η συμμετοχή, εν γνώσει και εκ προθέσεως, σε δραστηριότητες που έχουν ως άμεσο ή έμμεσο στόχο ή αποτέλεσμα την καταστρατήγηση των μέτρων που αναφέρονται στις παραγράφους 1, 2 και 3.»

12 Κατά το γράμμα του άρθρου 12, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού, «[ο]ι απαγορεύσεις που προβλέπονται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο γ' και στο άρθρο 7, παράγραφος 3, δεν θεμελιώνουν καμία ευθύνη των σχετικών φυσικών ή νομικών προσώπων ή οντοτήτων, εάν δεν γνώριζαν και δεν είχαν εύλογη αιτία να υποπτευθούν ότι με τη δράση τους θα παραβίαζαν αυτές τις απαγορεύσεις».

- 13 Στο παράρτημα II του κανονισμού 423/2007, με τίτλο «Αγαθά και τεχνολογία που αναφέρονται στο άρθρο 3», ταυτοποιούνται, στην ενότητα II.A2.005, οι «[κ]άμινοι θερμικής κατεργασίας ελεγχόμενης ατμόσφαιρας, ως εξής: ικανότητα λειτουργίας σε θερμοκρασίες άνω των 400 °C».
- 14 Μεταξύ των νομικών προσώπων, των οντοτήτων και οργανισμών που απαριθμούνται ονομαστικώς στο παράρτημα IV, τίτλος A, του εν λόγω κανονισμού, αναφέρεται, στο σημείο 10 αυτού, ο βιομηχανικός όμιλος «Shahid Hemmat Industrial Group (SHIG)», με τις ακόλουθες διευκρινίσεις: «Άλλες πληροφορίες: α) θυγατρική μονάδα του AIO — [Aerospace Industries Organisation (Οργανισμός Αεροδιαστημικών Βιομηχανιών)], β) συμμετέχει στο πρόγραμμα βαλιστικών βλημάτων του Ιράν».
- 15 Το άρθρο 16, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τους κανόνες σχετικά με τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παράβασης του παρόντος κανονισμού και λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίζουν την επιβολή τους. Οι προβλεπόμενες κυρώσεις πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές.»

- 16 Στις 23 Απριλίου 2007, το Συμβούλιο εξέδωσε την κοινή θέση 2007/246/ΚΕΠΠΑ, για τροποποίηση της κοινής θέσης 2007/140/ΚΕΠΠΑ (ΕΕ L 106, σ. 67). Στις 5 Ιουνίου 2007, το Συμβούλιο εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΚ) 618/2007, για την τροποποίηση του κανονισμού 423/2007 (ΕΕ L 143, σ. 1). Ο κανονισμός 618/2007, ο οποίος άρχισε να ισχύει στις 6 Ιουνίου 2007, δεν τροποποίησε τις λυσitteλείς για την υπόθεση της κύριας δίκης διατάξεις του κανονισμού 423/2007.
- 17 Στις 26 Ιουλίου 2010, το Συμβούλιο εξέδωσε την απόφαση 2010/413/ΚΕΠΠΑ, για περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν και για την κατάργηση της κοινής θέσης 2007/140/ΚΕΠΠΑ (ΕΕ L 195, σ. 39). Στις 25 Οκτωβρίου 2010 εξέδωσε τον κανονισμό (ΕΕ)

961/2010, σχετικά με περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) 423/2007 (ΕΕ L 281, σ. 1). Ο κανονισμός 961/2010 άρχισε να ισχύει στις 27 Οκτωβρίου 2010 και διατυπώνει, στο άρθρο του 16, παράγραφοι 3 και 4, απαγορεύσεις αντίστοιχες με εκείνες που προέβλεπε το άρθρο 7, παράγραφοι 3 και 4, του κανονισμού 423/2007.

Το εθνικό δίκαιο

- ¹⁸ Δυνάμει του άρθρου 34 του νόμου για το εξωτερικό εμπόριο (Außenwirtschaftsgesetz), οι παραβάσεις πράξεων της Ένωσης, όπως του κανονισμού 423/2007, επισύρουν ποινικές κυρώσεις.

Το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- ¹⁹ Η ποινική δίκη κατά των κατηγορουμένων βασίζεται στα κατηγορητήρια του Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof (στο εξής: Generalbundesanwalt) της 19ης Μαρτίου και της 27ης Ιουλίου 2010, τα οποία περιέχουν τους ακόλουθους πραγματικούς ισχυρισμούς.
- ²⁰ Τουλάχιστον από το τέλος της δεκαετίας του '90 η Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν καταβάλλει προσπάθειες προκειμένου να αναπτύξει βλήματα μεγάλου βεληνεκούς που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως φορείς όπλων μαζικής καταστροφής. Για την κατασκευή των βλημάτων αυτών απαιτείται η χρησιμοποίηση καμίνων υαλοποίησης κενού που καθιστούν δυνατή την εφαρμογή πυρίμαχων επενδύσεων επί των εξαρτημάτων καθοδήγησης και επί της κεφαλής αυτών. Αρμόδια οντότητα για την

ανάπτυξη του τεχνολογικού προγράμματος βλημάτων του Ιράν είναι ο ΑΙΟ και οι θυγατρικές του οντότητες, μεταξύ των οποίων ο SHIG, ως κεντρική αρχή προμηθειών.

- 21 Το αργότερο την άνοιξη του 2004 ανατέθηκε στον Μ. Afrasiabi να παραλάβει στο Ιράν, από τον διευθυντή μυστικού ερευνητικού ιδρύματος για την παραγωγή πυραύλων, κεραμική κάμινο υαλοποίησης για λογαριασμό του SHIG. Ο ίδιος ενήργησε ως διαχειριστής της ανώνυμης εταιρίας Emen Survey Engineering Co. Teheran (στο εξής: Emen Survey), με σκοπό την πραγματοποίηση αγορών για λογαριασμό της εταιρίας αυτής καθώς και προς όφελος του SHIG και της ιρανικής βιομηχανίας πυραύλων. Σε απροσδιόριστο χρόνο ήλθε σε επαφή, στη Γερμανία, με τον Β. Sahabi, τον οποίο γνώριζε προ πολλού, για να προμηθευθεί κάμινο υαλοποίησης κενού, δεδομένου ότι ο Β. Sahabi διέθετε, ως μηχανικός, τις απαιτούμενες τεχνικές γνώσεις όσον αφορά τις «κεραμικές μεθόδους».
- 22 Ο Β. Sahabi, ο οποίος διατηρούσε από πολλά έτη εμπορικές σχέσεις με τον Η.-U. Kessel, διευθυντή της γερμανικής κατασκευαστικής εταιρίας FCT-Systeme GmbH (στο εξής: FCT), έφερε σε επαφή τον Μ. Afrasiabi με την τελευταία. Οι κατηγορούμενοι συμφώνησαν, το αργότερο την άνοιξη του 2004, να παραδοθεί από τη FCT στην Emen Survey κάμινο υαλοποίησης κενού με τα παραρτήματά της. Στον Β. Sahabi ανατέθηκε να συντονίζει την εξέλιξη του σχεδίου στη Γερμανία και να ενεργεί ως διαμεσολαβητής μεταξύ των Η.-U. Kessel και Μ. Afrasiabi. Επιπλέον, συμβούλευσε τους τελευταίους ως προς το σχέδιο συμβάσεως παραδόσεως και τον καθορισμό των τρόπων πληρωμής.
- 23 Στις 20 Ιουλίου 2006 ο Η.-U. Kessel ζήτησε από τη γερμανική ομοσπονδιακή υπηρεσία οικονομίας και ελέγχου των εξαγωγών (Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle, στο εξής: BAFA) άδεια εξαγωγής για την παράδοση καμίνου υαλοποίησης στην Emen Survey. Το αργότερο κατά την ημερομηνία αυτή έλαβε γνώση του γεγονότος ότι, με την εν λόγω κάμινο, η Emen Survey είχε την πρόθεση να συντήξει εξαρτήματα βαλλιστικών βλημάτων που προορίζονταν για έναν τελικό χρήστη του βαλλιστικού προγράμματος του Ιράν. Απέκρυψε αυτές τις πληροφορίες από την BAFA, η οποία, αγνοώντας τις εν λόγω πληροφορίες, είχε απευθύνει στη FCT στις 16 Ιανουαρίου 2007 απόφαση που επέτρεπε την εξαγωγή της καμίνου, χωρίς να απαιτείται άδεια (απόφαση καλουμένη «μηδενική»).

- 24 Λαμβάνοντας υπόψη την έναρξη ισχύος του κανονισμού 423/2007, ειδικότερα το γεγονός ότι οι ΑΙΟ και SHIG περιελήφθησαν μεταξύ των οντοτήτων που παρατίθενται στα παραρτήματα IV και V του εν λόγω κανονισμού, καθώς και τη μνεία της καμίνου υαλοποιήσεως στο παράρτημα II του εν λόγω κανονισμού, η «μηδενική» απόφαση της BAFA κατέστη ανίσχυρη, πράγμα για το οποίο ο Η.-U. Kessel ενημερώθηκε. Οι Η.-U. Kessel και Μ. Afrasiabi ε γνώριζαν ότι, πίσω από την Emen Survey, υπό την ιδιότητά της του τελικού χρήστη των προϊόντων προς κατασκευή, βρισκόταν στην πραγματικότητα επιχείρηση εξοπλισμών, της οποίας ο εφοδιασμός με κατάλληλο υλικό για βλήματα είχε απαγορευθεί από της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού 423/2007.
- 25 Η παράδοση της καμίνου από τη FCT στην Emen Survey πραγματοποιήθηκε στις 20 Ιουλίου 2007. Κατά τον μήνα Μάρτιο του έτους 2008 ο Η.-U. Kessel απέστειλε, σύμφωνα με τη συμφωνία που είχε συνάψει με τον Μ. Afrasiabi, δύο τεχνικούς στην Τεχεράνη, οι οποίοι εγκατέστησαν την κάμινο αλλά όχι το αναγκαίο για να τεθεί αυτή σε λειτουργία λογισμικό.
- 26 Στις 13 Μαρτίου 2008 η BAFA ενημέρωσε τη FCT ότι υπήρχαν υπόνοιες ότι η Emen Survey προέβαινε σε αγορές για το τεχνολογικό πρόγραμμα βλημάτων του Ιράν. Ο Η.-U. Kessel αρνήθηκε τότε να καταστήσει λειτουργική την κάμινο της Emen Survey. Κατόπιν τούτου, ματαιώθηκε οριστικώς η έναρξη παραγωγής για λογαριασμό του SHIG που είχε σχεδιάσει ο Μ. Afrasiabi.
- 27 Το αιτούν δικαστήριο, το οποίο έχει κληθεί να αποφανθεί επί της ενάρξεως της ποινικής δίκης επί της ουσίας, έχει αμφιβολίες ως προς την προσήκουσα ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφοι 3 και 4, του κανονισμού 423/2007.
- 28 Πρώτον, διερωτάται αν ένας οικονομικός πόρος μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει διατεθεί, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 423/2007, σε οντότητα η οποία περιλαμβάνεται στον τελευταίο, αν ο εν λόγω πόρος παραμένει στην κατοχή τρίτου ο οποίος σχεδιάζει να τον χρησιμοποιήσει για την κατασκευή προϊόντων τα οποία πρόκειται να μεταβιβαστούν στην εν λόγω οντότητα μόνο μετά την αποπεράτωσή τους.

- 29 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η απαγόρευση καταστρατηγήσεως, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 423/2007, αφορά μόνο τις συμπεριφορές που δεν συνιστούν παράβαση του κανόνα περί απαγορεύσεως της διαθέσεως και αποσκοπούν να προσδώσουν μια κατ' επίφαση νομιμότητα σε πράξη που δεν είναι σύμφωνη με τον κανόνα αυτό, ή αν αυτή αφορά, αντιθέτως, οποιαδήποτε πράξη που έχει ως αποτέλεσμα ή ως σκοπό την πραγματοποίηση απαγορευμένης «διαθέσεως».
- 30 Σύμφωνα με την πρώτη ερμηνεία, η αντικειμενική υπόσταση της παραβάσεως του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 423/2007 και εκείνη της παραβάσεως του άρθρου 7, παράγραφος 4, του εν λόγω κανονισμού αποκλείονται αμοιβαίως. Η δεύτερη ερμηνεία θα μπορούσε, κατά τη γνώμη του αιτούντος δικαστηρίου, αφενός, να δημιουργήσει αμφιβολίες για τη συμβατότητά της προς το δίκαιο της Ένωσης, ήτοι προς τις αρχές της ακριβείας, της προβλεψιμότητας και της ασφάλειας δικαίου, και, αφετέρου, να είναι αντίθετη προς το γράμμα αυτής της τελευταίας διατάξεως.
- 31 Τρίτον, το αιτούν δικαστήριο έχει αμφιβολίες ως προς το υποκειμενικό στοιχείο που αποδίδεται με τους όρους «εν γνώσει» και «εκ προθέσεως», οι οποίοι χρησιμοποιούνται στο άρθρο 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 423/2007. Τονίζει, αφενός, ότι, στο γερμανικό ποινικό δίκαιο, το στοιχείο της βούλησης προϋποθέτει κατ' ανάγκη αυτό της γνώσεως, οπότε ο όρος «εν γνώσει» δεν έχει αυτοτελή σημασία σε σχέση με τον όρο «εκ προθέσεως». Επομένως, η καταστρατήγηση πρέπει να είναι αξιόποινη, αν γίνεται εν γνώσει ή εκ προθέσεως.
- 32 Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν ο όρος «vorsätzlich» σημαίνει «εκ προθέσεως», οπότε η απαγόρευση καταστρατηγήσεως αφορά μόνο ενέργειες στις οποίες προβαίνει ένα πρόσωπο γνωρίζοντας με βεβαιότητα ότι έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα την καταστρατήγηση των απαγορεύσεων που διατυπώνονται στο άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 423/2007, ή αν αυτός ο όρος είναι ευρύτερος και περιλαμβάνει κάθε πράξη της οποίας ο δράστης αντιλαμβάνεται και αποδέχεται το ενδεχόμενο αυτή να αποσκοπεί ή να καταλήγει σε καταστρατήγηση της απαγορεύσεως διαθέσεως. Συναφώς, τόσο το αγγλικό κείμενο του άρθρου 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 423/2007 όσο και το γερμανικό κείμενο του άρθρου 16,

παράγραφος 4, του κανονισμού 961/2010 τείνουν σε επιβεβαίωση της πρώτης ερμηνείας του εν λόγω όρου, στο μέτρο που σ' αυτά χρησιμοποιούνται, αντιστοίχως, οι όροι «intentionally» και «absichtlich», οι οποίοι μπορούν να αποδοθούν με τον όρο «εκ προθέσεως».

33 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Oberlandsgericht Düsseldorf αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Απαιτείται, για τη διάθεση οικονομικού πόρου κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού [...] 423/2007, να μπορεί ο εν λόγω οικονομικός πόρος να χρησιμοποιηθεί αμέσως από το περιλαμβανόμενο στον κατάλογο πρόσωπο/οντότητα για την απόκτηση κεφαλαίων ή υπηρεσιών; Ή έχει το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού [...] 423/2007 την έννοια ότι η απαγόρευση της έμμεσης διαθέσεως οικονομικού πόρου περιλαμβάνει την προμήθεια και τοποθέτηση λειτουργικού, όχι όμως ακόμη έτοιμου προς χρήση οικονομικού πόρου (εν προκειμένω: μιας καμίνου κενού) σε τρίτον στο Ιράν, με τον οποίο ο τρίτος προτίθεται, σε μεταγενέστερο χρόνο, να παρασκευάζει προϊόντα για νομικό πρόσωπο, οντότητα ή οργανισμό που απαριθμείται στα παραρτήματα IV και V του κανονισμού;

2) Έχει το άρθρο 7, παράγραφος 4, του κανονισμού [...] 423/2007 την έννοια ότι μπορεί να υπάρξει καταστρατήγηση μόνον αν ο υπαίτιος προσαρμόζει τυπικώς την πράξη του —εντούτοις, μόνο για το θεαθήναι— στις απαγορεύσεις που απορρέουν από το άρθρο 7, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού [...] 423/2007, έτσι ώστε αυτή να μην εμπίπτει πλέον στις απαγορευτικές διατάξεις ακόμη και με την ευρύτερη δυνατή ερμηνεία; Αποκλείονται, επομένως, αμοιβαίως η αντικειμενική υπόσταση της απαγορεύσεως της καταστρατηγήσεως και η αντικειμενική υπόσταση της απαγορεύσεως της διαθέσεως; Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως: μπορεί μια συμπεριφορά, η οποία δεν εμπίπτει (ακόμη) στην απαγόρευση της (έμμεσης) διαθέσεως, να αποτελεί εντούτοις καταστρατήγηση κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 4, του κανονισμού [...] 423/2007;

Ή αποτελεί το άρθρο 7, παράγραφος 4, του κανονισμού [...] 423/2007 γενική ρήτρα, στην οποία μπορεί να υπαχθεί οιαδήποτε πράξη που θα έχει ως αποτέλεσμα να διατεθεί οικονομικός πόρος σε πρόσωπο ή οντότητα που αναφέρονται στον κατάλογο;

- 3) Προϋποθέτει το υποκειμενικό στοιχείο “εν γνώσει και εκ προθέσεως” του άρθρου 7, παράγραφος 4, του κανονισμού [...] 423/2007 αφενός, πραγματική γνώση της προκληθείσας ή επιδιωκόμενης καταστρατηγήσεως της απαγορεύσεως διαθέσεως και, πέραν τούτου, ένα ευρύτερο στοιχείο βουλήσεως, τουλάχιστον υπό την έννοια ότι ο δράστης αποδέχεται πάντως την καταστρατήγηση της απαγορεύσεως και την επιδοκμάζει; Ή πρέπει ο δράστης να ενδιαφέρεται πολύ να καταστρατηγήσει την απαγόρευση, δηλαδή να ενεργεί ως προς το σημείο αυτό εσκεμμένα;

Ή, αν δεν απαιτείται εσκεμμένη καταστρατήγηση της απαγορεύσεως, αρκεί, αντιθέτως, ο δράστης να θεωρεί την καταστρατήγηση απλώς ως δυνατή και να την αποδέχεται επιδοκμάζοντάς την;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Προκαταρκτικές εκτιμήσεις

- ³⁴ Πρέπει προκαταρκτικώς να διευκρινιστεί ότι το άρθρο 7 του κανονισμού 423/2007 περιέχει, στις παραγράφους 3 και 4, τις οποίες αφορά η παρούσα αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, δύο διαφορετικά μέτρα απαγορεύσεως. Η παράγραφος 3 απαγορεύει την άμεση ή έμμεση διάθεση κεφαλαίων ή οικονομικών πόρων στα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, οντότητες ή οργανισμούς που περιλαμβάνονται στα

παραρτήματα IV και V του εν λόγω κανονισμού, καθώς και την αποδέσμευση αυτών των κεφαλαίων ή πόρων προς όφελός τους. Η παράγραφος 4 απαγορεύει την εν γνώσει και εκ προθέσεως συμμετοχή σε δραστηριότητες που έχουν ως άμεσο ή έμμεσο στόχο ή ως αποτέλεσμα την καταστρατήγηση, ιδίως, του μέτρου απαγορεύσεως που αναφέρεται στην παράγραφο 3.

- 35 Έκαστο εξ αυτών έχει ίδιο περιεχόμενο υπό την έννοια ότι η παράβαση ενός και μόνον μπορεί αφεαυτής να χρησιμεύσει ως αυτοτελής βάση για την επιβολή κυρώσεων, περιλαμβανομένων ποινικών κυρώσεων, κατά το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο, σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 423/2007.
- 36 Το άρθρο 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 423/2007, από το οποίο συνάγεται το υποκειμενικό στοιχείο της, ενδεχομένως ποινικής, ευθύνης, σε περίπτωση παραβάσεως του μέτρου απαγορεύσεως που διατυπώνεται στο άρθρο 7, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, επιβεβαιώνει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης θεωρεί την παράβαση του μέτρου αυτού ως αυτοτελή σε σχέση με εκείνη που συνιστά παράβαση του μέτρου απαγορεύσεως που ορίζει το άρθρο 7, παράγραφος 4, του κανονισμού αυτού.

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 37 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν η έννοια της «διαθέσεως», κατά το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 423/2007, απαιτεί ο οικείος οικονομικός πόρος, ήτοι, στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης, η κάμινος υαλοποιήσεως κενού, να μπορεί να χρησιμοποιηθεί πάραυτα από πρόσωπο, οντότητα ή οργανισμό αναφερόμενο στα παραρτήματα IV και V του εν λόγω κανονισμού προκειμένου να αποκτήσει κεφάλαια ή υπηρεσίες ή αν αυτή η έννοια περιλαμβάνει, αντιθέτως, την παράδοση και την εγκατάσταση στο Ιράν αυτού του πόρου, σε κατάσταση λειτουργίας, αλλά όχι ακόμη έτοιμου για χρήση, προς

όφελος τρίτου ο οποίος σχεδιάζει να κατασκευάσει εκ των υστέρων, μέσω αυτού, προϊόντα προς όφελος ενός τέτοιου προσώπου ή οντότητας ή οργανισμού.

- 38 Πρέπει να παρατηρηθεί προκαταρκτικώς ότι κάμινος υαλοποιήσεως όπως αυτή για την οποία πρόκειται στην κύρια δίκη αποτελεί «περιουσιακό είδος», υπό την έννοια του ορισμού του όρου «οικονομικοί πόροι, που διατυπώνεται λίαν ευρέως στο άρθρο 1, στοιχείο θ', του κανονισμού 423/2007».
- 39 Κατόπιν της προκαταρκτικής αυτής διευκρινίσεως, επιβάλλεται να τονιστεί ότι η απαγόρευση του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 423/2007 διατυπώνεται κατά τρόπο ιδιαίτερα ευρύ, πράγμα το οποίο πιστοποιεί η χρήση των όρων «άμεσα ή έμμεσα» (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 11ης Οκτωβρίου 2007, C-117/06, Möllendorf και Möllendorf-Niehuus, Συλλογή 2007, σ. I-8361, σκέψη 50, καθώς και της 29ης Ιουνίου 2010, C-550/09, E και F, Συλλογή 2010, σ. I-6213, σκέψη 66).
- 40 Ομοίως, η έκφραση «διατίθεται» που περιλαμβάνεται στη διάταξη αυτή έχει ευρεία σημασία, μη αφορώσα ειδικό νομικό χαρακτηρισμό αλλά περιλαμβάνουσα κάθε πράξη της οποίας η εκτέλεση είναι αναγκαία για να καταστεί δυνατό σε ένα πρόσωπο να αποκτήσει την εξουσία διαθέσεως του οικείου περιουσιακού στοιχείου (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσες αποφάσεις Möllendorf και Möllendorf-Niehuus, σκέψη 51, καθώς και E και F, σκέψη 67).
- 41 Όπως υποστηρίζουν ο Generalbundesanwalt, η Γαλλική και η Ιταλική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πρέπει, υπό τις συνθήκες αυτές, να θεωρηθεί ότι οι πράξεις που συνίστανται στην παράδοση και την εγκατάσταση στο Ιράν, με αφητηρία ένα κράτος μέλος, προς όφελος ενός προσώπου, περιουσιακού στοιχείου όπως το επίδικο στο πλαίσιο της κύριας δίκης, όπως και οι πράξεις που αφορούν, μεταξύ άλλων την προετοιμασία και την παρακολούθηση της παραδόσεως ή της εγκαταστάσεως του εν λόγω περιουσιακού στοιχείου ή ακόμη την οργάνωση επαφών μεταξύ των ενδιαφερομένων, μπορούν να εμπίπτουν στην έννοια της «διαθέσεως», υπό την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 423/2007.

- 42 Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει, στο ερώτημά του, την περίπτωση κατά την οποία ένας οικονομικός πόρος, όπως μια κάμιнос υαλοποίησης, παραδόθηκε και εγκαταστάθηκε στο Ιράν, σε κατάσταση λειτουργίας, αλλά όχι ακόμη έτοιμος για να χρησιμοποιηθεί.
- 43 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι ο κανονισμός 423/2007 διασφαλίζει, σύμφωνα με την τρίτη αιτιολογική του σκέψη, την εφαρμογή της κοινής θέσεως 2007/140/ΚΕΠ-ΠΑ, που εκδόθηκε για την υλοποίηση εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης των στόχων του ψηφίσματος 1737 (2006), και αποσκοπεί έτσι στο να το θέσει σε εφαρμογή (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσες αποφάσεις Möllendorf και Möllendorf-Niehuus, σκέψη 54, καθώς και Ε και F, σκέψη 72). Επομένως, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γράμμα και ο σκοπός του εν λόγω ψηφίσματος για την ερμηνεία του επίδικου κανονισμού.
- 44 Ωστόσο, προκύπτει αναμφιβόλως από τους όρους τόσο του ψηφίσματος 1737 (2006), ειδικότερα από τα σημεία 2 και 12 αυτού, όσο και από την κοινή θέση 2007/140/ΚΕΠ-ΠΑ, ειδικότερα την πρώτη και την ενάτη αιτιολογική της σκέψη, ότι τα περιοριστικά μέτρα κατά της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν έχουν προληπτικό χαρακτήρα υπό την έννοια ότι αποσκοπούν να παρεμποδίσουν «κίνδυνο διαδόσεως» πυρηνικών όπλων εντός του εν λόγω κράτους. Σύμφωνα με τη γενική οικονομία και τον σκοπό τόσο της διεθνούς κανονιστικής ρυθμίσεως όσο και της ρυθμίσεως της Ένωσης της οποίας στοιχείο αποτελεί το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 423/2007, η ύπαρξη αυτού του κινδύνου πρέπει να εκτιμάται κατά τον χρόνο εκτελέσεως των οικείων πράξεων.
- 45 Λαμβάνοντας υπόψη, ακριβώς, την προληπτική φύση των περιοριστικών μέτρων κατά του Ιράν, η έννοια των «οικονομικών πόρων», για τους σκοπούς του κανονισμού 423/2007, ορίζεται στο άρθρο 1, στοιχείο θ', του εν λόγω κανονισμού, ως αφορώσα όλα τα περιουσιακά στοιχεία, που δεν είναι κεφάλαια, τα οποία «μπορούν να χρησιμοποιηθούν» για την απόκτηση, μεταξύ άλλων, αγαθών δυναμένων να συμβάλουν στη διάδοση πυρηνικών όπλων στο Ιράν.

- 46 Προκύπτει έτσι ότι το κρίσιμο κριτήριο για την εφαρμογή αυτής της έννοιας, ιδίως στο πλαίσιο της απαγορεύσεως του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 423/2007, έγκειται στη δυνατότητα να χρησιμοποιείται το οικείο περιουσιακό στοιχείο για την απόκτηση κεφαλαίων, αγαθών ή υπηρεσιών δυναμένων να συμβάλουν στη διάδοση πυρηνικών όπλων στο Ιράν, στην καταπολέμηση της οποίας αποσκοπούν το ψήφισμα 1737 (2006), η κοινή θέση 2007/140/ΚΕΠΠΑ και ο κανονισμός 423/2007.
- 47 Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι ένα περιουσιακό στοιχείο, κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο θ', του κανονισμού 423/2007, σε μια περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, ενέχει αφεαυτού κίνδυνο καταστρατηγήσεως σκοπούσας στη διάδοση πυρηνικών όπλων στο Ιράν (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 29ης Απριλίου 2010, C-340/08, Μ κ.λπ., Συλλογή 2010, σ. I-3913, σκέψη 57, καθώς και Ε και Ε, προπαρατεθείσα, σκέψη 77), δεν απαιτείται επομένως, για την εφαρμογή του εν λόγω άρθρου 7, παράγραφος 3, αυτό το περιουσιακό στοιχείο να είναι αμέσως έτοιμο για να χρησιμοποιηθεί αφής στιγμής έχει εκτελεστεί η οικεία πράξη.
- 48 Ο οικονομικός πόρος που συνδέεται με κάμινο υαλοποιήσεως, όπως η επίδικη στο πλαίσιο της κύριας δίκης, συνίσταται επομένως, για τους σκοπούς ιδίως της εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 423/2007, στη δυνατότητα χρήσεως που παρέχει για την κατασκευή εξαρτημάτων πυρηνικών βλημάτων και, συνεπώς, συμβάλλει στη διάδοση πυρηνικών όπλων στο Ιράν, αυτό δε ανεξάρτητα από το γεγονός ότι δεν είναι αμέσως λειτουργικός μετά από τις πράξεις παραδόσεως και εγκαταστάσεώς του.
- 49 Ακολούθως, το γεγονός και μόνον ότι η κάμιнос αυτή, αφής στιγμής εγκαταστάθηκε στο Ιράν, δεν ήταν ακόμη έτοιμη για να χρησιμοποιηθεί, δεν μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι αποκλείεται να χωρεί διάθεση οικονομικού πόρου, κατά την έννοια των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 1, στοιχείο θ', και 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 423/2007.
- 50 Όπως ρητώς προκύπτει από το δεύτερο σκέλος του πρώτου ερωτήματος, το αιτούν δικαστήριο εστιάζει ειδικότερα στην έννοια της «έμμεσης διαθέσεως» οικονομικού πόρου, κατά το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 423/2007. Σύμφωνα με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην απόφαση περί παραπομπής, τούτο εξηγείται

από το γεγονός ότι η επίδικη στο πλαίσιο της κύριας δίκης κάμινος υαλοποιήσεως παραδόθηκε και εγκαταστάθηκε στην εταιρία Emen Survey, την οποία διηύθυνε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών ο M. Afrasiabi. Το όνομα του προσώπου αυτού δεν περιλαμβάνεται μεν στα παραρτήματα IV και V του εν λόγω κανονισμού, όμως από τα κατηγορητήρια του Generalbundesanwalt προκύπτει ότι ο ίδιος ενήργησε προς όφελος της SHIG, οντότητας που περιλαμβάνεται στο παράρτημα IV, τίτλος A, σημείο 10, του εν λόγω κανονισμού και σχεδίαζε να κατασκευάσει εκ των υστέρων, μέσω της καμίνου αυτής, εξαρτήματα πυρηνικών βλημάτων για λογαριασμό της εν λόγω οντότητας.

- 51 Συναφώς, επιβάλλεται να σημειωθεί ότι, στην ενάτη αιτιολογική της σκέψη, η κοινή θέση 2007/140/ΚΕΠΠΑ, η οποία τίθεται σε εφαρμογή με τον κανονισμό 423/2007, αναγνωρίζει, όπως και το σημείο 12 του ψηφίσματος 1737 (2006), σειρά στοιχείων που δικαιολογούν την εγγραφή και άλλων προσώπων ή οντοτήτων μαζί με τα πρόσωπα ή τις οντότητες για τις οποίες το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών ή η επιτροπή κυρώσεων διαπίστωσε ότι μετέχουν στη διάδοση πυρηνικών όπλων στο Ιράν, συνδέονται άμεσα με αυτήν ή παρέχουν στήριξη σ' αυτήν. Μεταξύ των στοιχείων αυτών περιλαμβάνεται το γεγονός ότι το οικείο πρόσωπο ή η οικεία οντότητα ενήργησε εξ ονόματος, υπό τον έλεγχο ή βάσει οδηγιών ενός προσώπου ή μιας οντότητας που υποδείχθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών ή την επιτροπή κυρώσεων.
- 52 Τα ίδια αυτά στοιχεία αποδεικνύονται επίσης λυσιτελή προκειμένου να εκτιμηθεί αν παράδοση ενός οικονομικού πόρου προς όφελος ενός προσώπου ή μιας οντότητας που δεν αναφέρεται στα παραρτήματα IV και V του κανονισμού 423/2007 συνιστά «έμμεση διάθεση», κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, σε πρόσωπο ή οντότητα που αναφέρεται στα παραρτήματα αυτά, για τους σκοπούς εφαρμογής της απαγορεύσεως που διατυπώνεται στην εν λόγω διάταξη και των κυρώσεων που το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο προβλέπει σε περίπτωση παραβίασεως της απαγορεύσεως αυτής.
- 53 Κατά συνέπεια, αν ο M. Afrasiabi ενήργησε στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης εξ ονόματος, υπό τον έλεγχο και βάσει οδηγιών της SHIG και είχε την πρόθεση να εκμεταλλευθεί το οικείο περιουσιακό στοιχείο προς όφελος της τελευταίας, πράγμα το οποίο αποκείται στο αιτούν δικαστήριο να ελέγξει, τότε το εν λόγω δικαστήριο έχει την ευχέρεια να συναγάγει ότι υφίσταται έμμεση διάθεση οικονομικού πόρου, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 423/2007.

- 54 Πρέπει ακόμη να διευκρινιστεί, αφενός, ότι τόσο ο επιδιωκόμενος από τον κανονισμό 423/2007 σκοπός όσο και η ανάγκη διασφάλισης της πρακτικής αποτελεσματικότητας του εν λόγω κανονισμού στο πλαίσιο της καταπολέμησης της διαδόσεως πυρηνικών όπλων στο Ιράν συνηγορούν στο να περιληφθούν στο πεδίο εφαρμογής της απαγορεύσεως του άρθρου 7, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού όλα τα πρόσωπα που εμπλέκονται στις απαγορευόμενες από την εν λόγω διάταξη πράξεις.
- 55 Αφετέρου, πρέπει να τονιστεί ότι το άρθρο 12, παράγραφος 2, του κανονισμού 423/2007 απαλλάσσει κάθε ευθύνης, «οιασδήποτε φύσεως», περιλαμβανομένης, συνεπώς, ποινικής φύσεως, τα πρόσωπα που δεν ε γνώριζαν και δεν είχαν εύλογη αιτία να υποπτευθούν ότι με τη δράση τους θα παραβίαζαν την απαγόρευση διαθέσεως που διατυπώνεται στο άρθρο 7, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού.
- 56 Συνεπώς, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται, ενδεχομένως, να εκτιμήσει, όσον αφορά ένα έκαστο των κατηγορουμένων, αν, κατά τον χρόνο εκτελέσεως των επίδικων στο πλαίσιο της κύριας δίκης πράξεων, γνώριζε ή, τουλάχιστον, όφειλε ευλόγως να υποπτευθεί ότι οι πράξεις αυτές θα ήσαν αντίθετες προς αυτή την απαγόρευση.
- 57 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα που υποβλήθηκε πρέπει να δοθεί ως απάντηση ότι το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 423/2007 έχει την έννοια ότι η απαγόρευση έμμεσης διαθέσεως οικονομικού πόρου, κατά το άρθρο 1, στοιχείο θ', του κανονισμού αυτού, περιλαμβάνει τις πράξεις που αφορούν την παράδοση και την εγκατάσταση στο Ιράν καμίνου υαλοποιήσεως σε κατάσταση λειτουργίας, αλλά όχι ακόμη έτοιμης για να χρησιμοποιηθεί, προς όφελος τρίτου ο οποίος, ενεργών εξ ονόματος, υπό τον έλεγχο ή βάσει οδηγιών ενός προσώπου, μιας οντότητας ή ενός οργανισμού που αναφέρεται στα παραρτήματα IV και V του εν λόγω κανονισμού, προτίθεται να εκμεταλλευθεί την κάμινο αυτή για να παράγει, προς όφελος αυτού του προσώπου ή της οντότητας ή αυτού του οργανισμού, αγαθά δυνάμενα να συμβάλουν στη διάδοση πυρηνικών όπλων στο εν λόγω κράτος.

Επί του δευτέρου και του τρίτου ερωτήματος

- 58 Με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημά του, που πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 423/2007. Ειδικότερα, ερωτά, αφενός, αν η αντικειμενική υπόσταση της παραβάσεως του άρθρου 7, παράγραφος 3, του κανονισμού αυτού και τα στοιχεία παραβάσεως του εν λόγω άρθρου 7, παράγραφος 4, αποκλείονται αμοιβαίως υπό την έννοια ότι μια πράξη μπορεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της απαγορεύσεως καταστρατηγήσεως που περιλαμβάνεται στην τελευταία διάταξη μόνον αν δεν εμπίπτει, λόγω της μορφής υπό την οποία εμφανίζεται, στο πεδίο εφαρμογής της κατά το εν λόγω άρθρο 7, παράγραφος 3, απαγορεύσεως ή αν, αντιθέτως, η εν λόγω απαγόρευση καταστρατηγήσεως περιλαμβάνει κάθε πράξη που οδηγεί εν τέλει στο να τίθεται οικονομικός πόρος στη διάθεση προσώπου, οντότητας ή οργανισμού που αναφέρεται στον εν λόγω κανονισμό.
- 59 Αφετέρου, το αιτούν δικαστήριο επιθυμεί να λάβει διευκρινίσεις ως προς τους όρους «εν γνώσει» και «εκ προθέσεως» που χρησιμοποιούνται στο άρθρο 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 423/2007.
- 60 Συναφώς, πρέπει να παρατηρηθεί, πρώτον, ότι, αναφέροντας στο άρθρο 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 423/2007 τις δραστηριότητες που έχουν ως άμεσο ή έμμεσο στόχο ή ως αποτέλεσμα την «καταστρατήγηση», ιδίως, του μέτρου απαγορεύσεως που αναφέρεται στην παράγραφο 3 του εν λόγω άρθρου 7, ο νομοθέτης της Ένωσης αναφέρεται στις δραστηριότητες που έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα να αποφεύγει ο δράστης τους την εφαρμογή του εν λόγω μέτρου απαγορεύσεως (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 3ης Δεκεμβρίου 1974, 33/74, van Binsbergen, Συλλογή τόμος 1974, σ. 513, σκέψη 13· της 10ης Ιανουαρίου 1985, 229/83, Association des Centres distributeurs Leclerc και Thouars Distribution, Συλλογή 1985, σ. 1, σκέψη 27, καθώς και της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-23/93, TV10, Συλλογή 1994, σ. I-4795, σκέψη 21). Αυτές οι δραστηριότητες διακρίνονται από τις πράξεις που παραβιάζουν τυπικώς την κατά την εν λόγω παράγραφο 3 απαγόρευση διαθέσεως.

- 61 Μόνο αυτή η ανάγνωση, κατά την οποία το άρθρο 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 423/2007 αφορά δραστηριότητες που δεν θα μπορούσαν να νοηθούν ως πράξεις δι-αθέσεως απαγορευόμενες από το άρθρο 7, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, μπορεί να διασφαλίσει πρακτική αποτελεσματικότητα στην πρώτη διάταξη και αυτοτελές περιεχόμενο σε σχέση με τη δεύτερη στο πλαίσιο της καταπολεμήσεως της διαδόσεως πυρηνικών όπλων στο Ιράν.
- 62 Όπως υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ο Generalbundesanwalt, η Γαλλική και η Ιταλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, η απαγόρευση του άρθρου 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 423/2007 πρέπει, επομένως, να νοείται ως καλύπτουσα τις δραστηριότητες για τις οποίες προκύπτει, βάσει αντικειμενικών στοιχείων, ότι, ενώ τύποις δεν στοιχειοθετούν την αντικειμενική υπόσταση της παραβάσεως του άρθρου 7, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 14ης Δεκεμβρίου 2000, C-110/99, Emsland-Stärke, Συλλογή 2000, σ. I-11569, σκέψη 52, καθώς και της 21ης Φεβρουαρίου 2006, C-255/02, Halifax κ.λπ., Συλλογή 2006, σ. I-1609, σκέψεις 74 και 75), ωστόσο οι εν λόγω δραστηριότητες, αυτές καθ' εαυτές ή λόγω της ενδεχομένης σχέσεώς τους με άλλες δραστηριότητες, έχουν ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα, άμεσο ή έμμεσο, τη θέση εκποδών της απαγορεύσεως του εν λόγω άρθρου 7, παράγραφος 3.
- 63 Δεύτερον, ως προς το υποκειμενικό στοιχείο της συμμετοχής που διατυπώνεται στο άρθρο 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 423/2007, πρέπει, πρώτον, να τονιστεί, όπως υποστήριξαν η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, ότι κατά πάγια νομολογία, μεταξύ άλλων, από την επιταγή της ενιαίας εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης προκύπτει ότι το γράμμα διατάξεως του εν λόγω δικαίου, η οποία δεν περιέχει ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και του περιεχομένου της, πρέπει κανονικά να ερμηνεύεται σε ολόκληρη την Ένωση κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο (βλ. απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2011, C-34/10, Brüstle, Συλλογή 2011, σ. I-9821, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 64 Δεύτερον, όπως παρατηρούν η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, η χρησιμοποίηση του συμπλεκτικού συνδέσμου «και» στην εν λόγω διάταξη πιστοποιεί αναμφιβόλως τον σωρευτικό χαρακτήρα των στοιχείων που αντιστοιχούν στους όρους «εν γνώσει» και «εκ προθέσεως», αντιστοίχως.

- 65 Τρίτον, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορές, τις οποίες υπογράμμισε το αιτούν δικαστήριο, μεταξύ των γλωσσικών αποδόσεων του άρθρου 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 423/2007, ορισμένες εκ των οποίων περιέχουν, όπως παρατηρεί ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 80 των προτάσεων του, τον όρο «intentionnellement» [εκ προθέσεως] ή «délibérément» [σκοπίμως] αντί του όρου «volontairement», [ηθελήμένα], πρέπει, για τη διασφάλιση του ενιαίου χαρακτήρα της ερμηνείας αυτής της διατάξεως, η εν λόγω ερμηνεία να χωρήσει σύμφωνα με τη γενική οικονομία και τον σκοπό της ρυθμίσεως της οποίας στοιχείο αποτελεί αυτή η διάταξη (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Μ κ.λπ., σκέψεις 44 και 49).
- 66 Οι όροι «εν γνώσει» και εκ «προθέσεως» προϋποθέτουν, για τους σκοπούς του άρθρου 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 423/2007, αφενός, στοιχείο γνώσεως και, αφετέρου, στοιχείο βουλήσεως.
- 67 Αυτά τα δύο σωρευτικά στοιχεία γνώσεως και βουλήσεως συντρέχουν αν το πρόσωπο που συμμετέχει σε δραστηριότητα την οποία αφορά το άρθρο 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 423/2007 επιδιώκει σκοπίμως τον στόχο ή το αποτέλεσμα, άμεσο ή έμμεσο, καταστρατηγήσεως που συνδέεται με αυτήν. Τα εν λόγω στοιχεία συντρέχουν επίσης αν το οικείο πρόσωπο θεωρεί ότι η συμμετοχή του σ' αυτή τη δραστηριότητα μπορεί να έχει αυτόν τον σκοπό ή αυτό το αποτέλεσμα και αποδέχεται αυτή τη δυνατότητα.
- 68 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο δεύτερο και το τρίτο ερώτημα που υποβλήθηκαν πρέπει να δοθεί ως απάντηση ότι το άρθρο 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 423/2007 έχει την έννοια ότι:

— καλύπτει τις δραστηριότητες οι οποίες, ενώ τύποις δεν στοιχειοθετούν την αντικειμενική υπόσταση της παραβάσεως του άρθρου 7, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, έχουν εντούτοις ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα, άμεσο ή έμμεσο, τη θέση εκποδών της απαγορεύσεως αυτής της διατάξεως.

- οι όροι «εν γνώσει» και «εκ προθέσεως» προϋποθέτουν σωρευτικώς στοιχεία γνώσεως και βουλήσεως, τα οποία συντρέχουν αν το πρόσωπο που συμμετέχει σε δραστηριότητα, η οποία έχει ένα τέτοιο σκοπό ή ένα τέτοιο αποτέλεσμα, το επιδιώκει σκοπίμως ή, τουλάχιστον, θεωρεί ότι η συμμετοχή του μπορεί να έχει αυτόν τον σκοπό ή αυτό το αποτέλεσμα και αποδέχεται αυτή τη δυνατότητα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ⁶⁹ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 423/2007 του Συμβουλίου, της 19ης Απριλίου 2007, σχετικά με ορισμένα περιοριστικά μέτρα κατά του Ιράν, έχει την έννοια ότι η απαγόρευση έμμεσης διαθέσεως οικονομικού πόρου, κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο θ', του κανονισμού αυτού, περιλαμβάνει τις πράξεις που αφορούν την παράδοση και την εγκατάσταση στο Ιράν καμίνου υαλοποίησης σε κατάσταση λειτουργίας, αλλά όχι ακόμη έτοιμης για να χρησιμοποιηθεί, προς όφελος τρίτου ο οποίος, ενεργών εξ ονόματος, υπό τον έλεγχο ή βάσει οδηγιών ενός προσώπου, μιας οντότητας ή ενός οργανισμού που αναφέρεται στα παραρτήματα IV και V του εν λόγω κανονισμού, προτίθεται να εκμεταλλευθεί την κάμινο αυτή για να παράγει, προς όφελος αυτού του προσώπου ή της οντότητας ή αυτού του οργανισμού, αγαθά δυνάμενα να συμβάλουν στη διάδοση πυρηνικών όπλων στο εν λόγω κράτος.

2) Το άρθρο 7, παράγραφος 4, του κανονισμού 423/2007 έχει την έννοια ότι:

- καλύπτει τις δραστηριότητες οι οποίες, ενώ τύποις δεν στοιχειοθετούν την αντικειμενική υπόσταση της παραβάσεως του άρθρου 7, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού, έχουν εντούτοις ως σκοπό ή ως αποτέλεσμα, άμεσο ή έμμεσο, τη θέση εκποδών της απαγορεύσεως αυτής της διατάξεως·

- οι όροι «εν γνώσει» και «εκ προθέσεως» προϋποθέτουν σωρευτικώς στοιχεία γνώσεως και βουλήσεως, τα οποία συντρέχουν αν το πρόσωπο που συμμετέχει σε δραστηριότητα, η οποία έχει ένα τέτοιο σκοπό ή ένα τέτοιο αποτέλεσμα, το επιδιώκει σκοπίμως ή, τουλάχιστον, θεωρεί ότι η συμμετοχή του μπορεί να έχει αυτόν τον σκοπό ή αυτό το αποτέλεσμα και αποδέχεται αυτή τη δυνατότητα.

(υπογραφές)